

Arbeidsmarkedet nå – september 2006

“Arbeidsmarkedet nå” er et månedlig notat fra Statistikk og utredning i Arbeids- og velferdsdirektoratet. Notatet er skrevet av Tormod Reiersen, tormod.reiersen@nav.no, 28. september 2006.

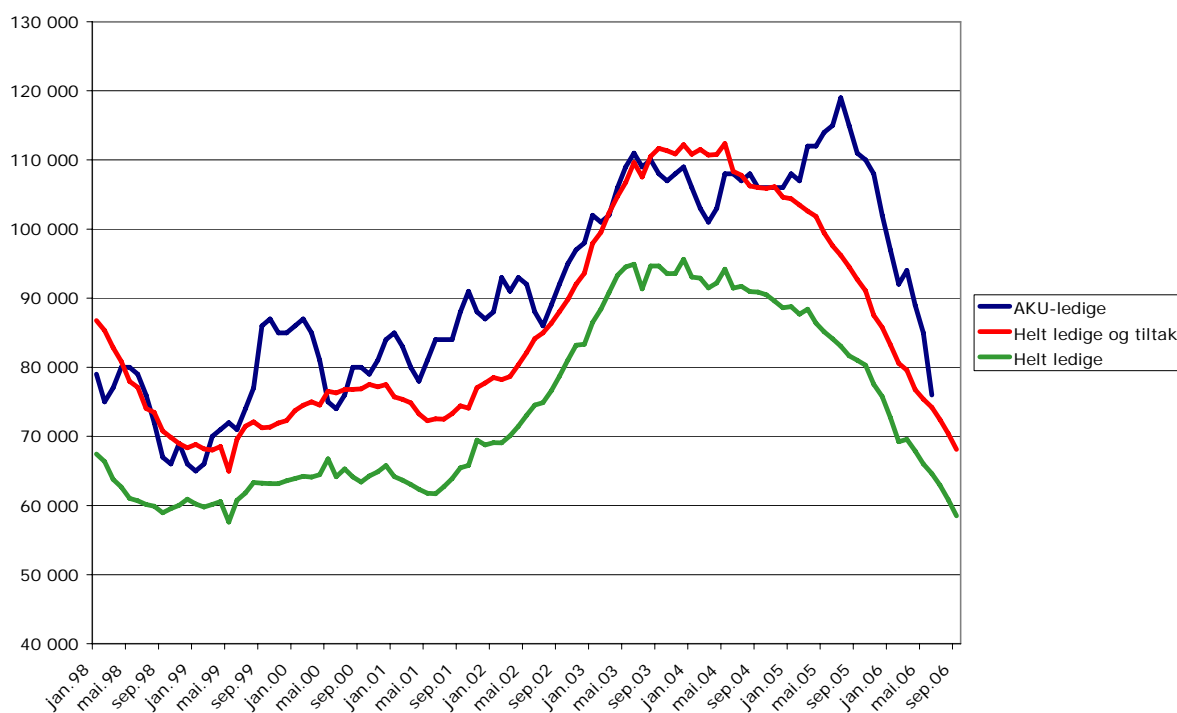
1. juli 2006 ble trygdeetaten og Aetat lagt ned og erstattet av en ny arbeids- og velferdsetat, NAV. Statistikk og analyser som tidligere ble utgitt av Aetat blir nå utgitt i NAVs regi. Fram til og med september vil imidlertid arbeidsmarkedsstatistikk fra NAV fremdeles finnes på www.aetat.no. Fra 2. oktober vil internettdressen være www.nav.no.

Fortsatt sterk ledighetsnedgang

Nedgangen i den registrerte ledigheten fortsetter med uforminsket styrke. Den siste måneden har den registrerte ledigheten avtatt med 2.300 personer, når man justerer for vanlige sesongsvingninger.

Ved utgangen av september 2006 var det registrert 58.300 helt arbeidsledige ved NAV (2,4 %), en nedgang på 22.300 (-28 %) sammenlignet med september i fjor. Tallet på ordinære tiltaksdeltakere gikk også noe ned. Den registrerte arbeidsledigheten ligger nå på omtrent samme nivå som ved toppen av forrige høykonjunktur i 1999, og dersom arbeidsledigheten fortsetter å gå ned noen måneder til, vil den registrerte arbeidsledigheten bli lavere ved toppen av denne høykonjunkturen enn ved toppen av forrige høykonjunktur.

Figur 1. Utviklingen i antall AKU-ledige, registrerte helt ledige, summen av antall registrerte helt ledige og ordinære tiltaksdeltakere. Sesongjusterte tall. Januar 1998 – september 2006

Kilde: NAV.

Arbeidsledigheten målt ved Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser (AKU) avtar også sterkt samtidig som veksten i sysselsettingen er stor (per juni 2006). Også AKU-ledigheten vil i løpet av få måneder kunne være nede på nivået fra toppen av forrige høykonjunktur, se figur 1. Tidligere har arbeidsledigheten bitt seg fast på et stadig høyere nivå for hver konjunktursykel. Dette har dermed ikke skjedd denne gangen.

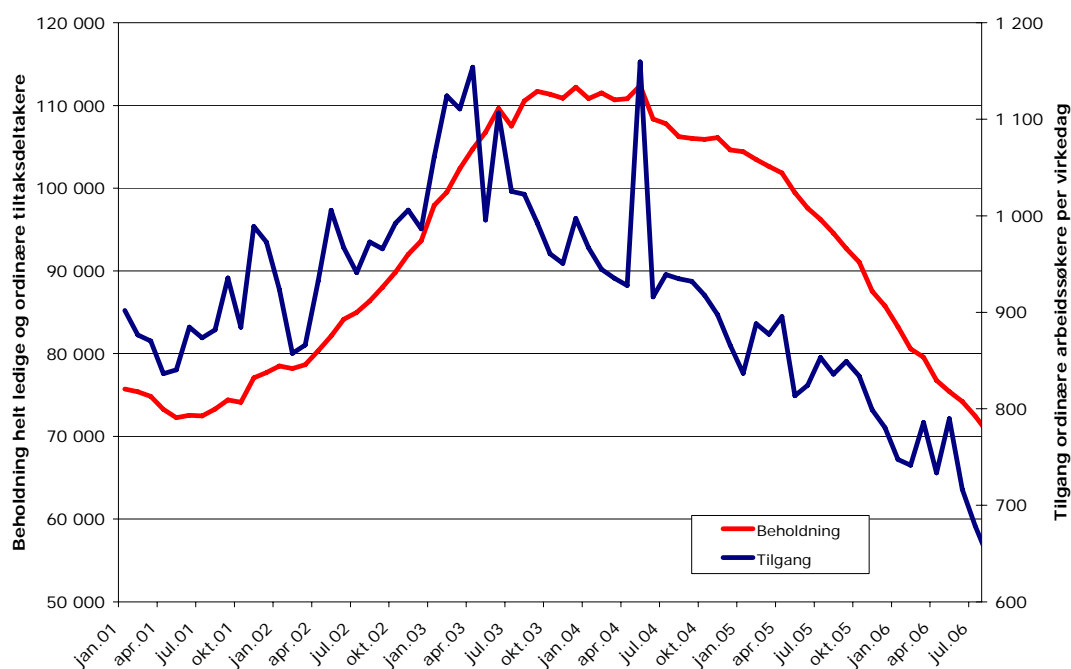
Andelen av befolkningen i yrkesaktiv alder som var sysselsatt var ett prosentpoeng lavere i første halvår i år enn i tilsvarende periode i årene 1998-2002. Også denne andelen kan nå opp mot det som var situasjonen i 1998-2002. Både blant menn og kvinner var yrkesdeltakelsen lavere blant personer under 55 år enn i perioden 1998-2002. Andelen sysselsatte har gått opp blant både menn og kvinner over 55 år. Lavere sysselsettingsandel for personer under 55 år enn for noen år tilbake, samtidig som arbeidsledigheten nå er lav, kan reflektere at andelen personer på uføretrygd og attføring/rehabilitering har økt betydelig de siste årene.

Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser antyder at det er en utflating i andelen av befolkningen i yrkesaktiv alder som deltar i arbeidslivet. Dette kan innebære at de kortsiktige arbeidskraftsreservene utenfor arbeidsstyrken er i ferd med å bli uttømt. Sykefraværet øker også, noe som isolert sett gir færre arbeidstimer per sysselsatt. Flere av de viktigste arbeidsmarkedstallene bekrefter dermed at arbeidsmarkedet nå strammer seg raskt til.

Tilstrømningen av nye arbeidssøkere fortsatt ned

Tallet på nye arbeidssøkere som melder seg til NAV gikk ned i løpet av september, og er nå på det klart laveste nivået i løpet av de årene vi har data for, fra og med 1999. Figur 2 viser at det kan være kortsiktige svingninger i denne størrelsen, men trenden er sterkt nedadgående. Det lave nivået på tilgangen av nye arbeidssøkere bekrefter høy aktivitet på arbeidsmarkedet med få oppsigelser og permitteringer.

Figur 2. Tilgangen av ordinære arbeidssøkere per virkedag. Beholdning registrerte helt ledige og ordinære tiltaksdeltakere. Sesongjusterte tall. Januar 2001 – september 2006.

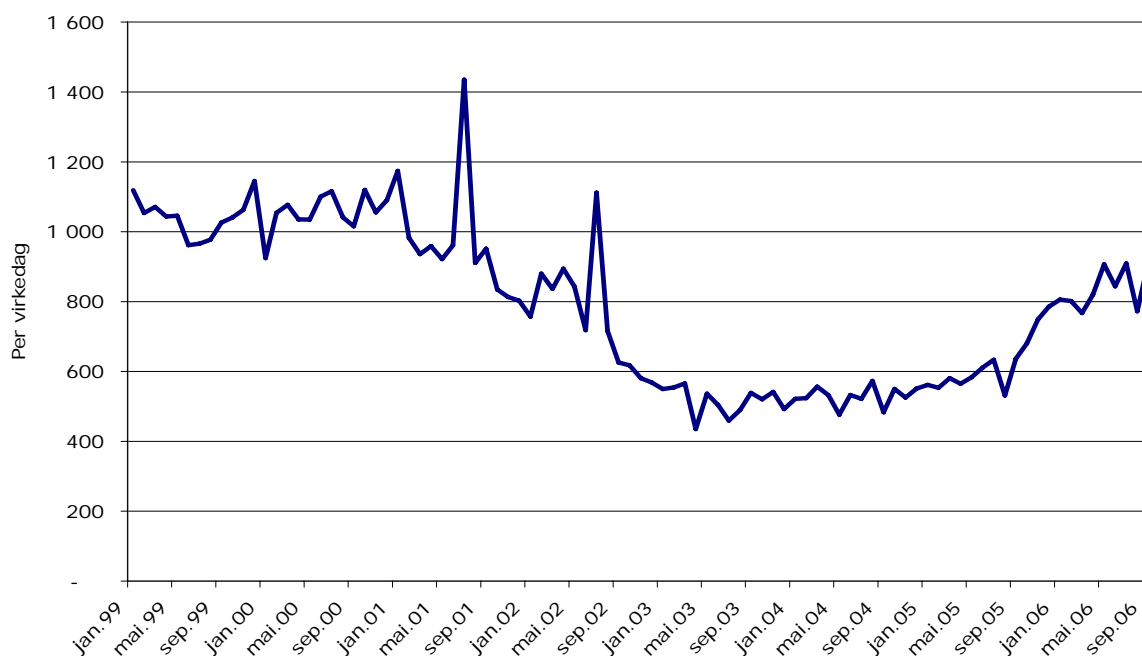
Kilde: NAV.

Stramt arbeidsmarked

Tilgangen av nye stillinger utlyst i media har gått noe opp siste måned, se figur 3. Dette er en indikator som ofte har tilfeldige variasjoner fra måned til måned. Ved å se de siste månedene i sammenheng er det imidlertid tegn til en viss utflating. Det siste året har tilgangen av ledige stillinger annonsert i media økt med hele 43 prosent.

Vi tror ikke at tegn til utflating de siste månedene reflekterer at tilstrømningen på arbeidsmarkedet nå er moderat. Fra tid til annen observerer vi at tidsserien over tilgangen av ledige stillinger tar seg et hvileskjær. En utflating i tilgangen av ledige stillinger kan imidlertid reflektere at bedriftene i større grad prøver andre rekrutteringskanaler. Dette fordi mange arbeidsgivere erfarer at det innen en del yrker er vanskelig å rekruttere kvalifisert arbeidskraft gjennom dagens stramme arbeidsmarked.

Figur 3. Tilgang ledige stillinger utlyst i media. Januar 2000 – september 2006. Sesongjusterte tall.

Kilde: NAV.

Den økonomiske utviklingen internasjonalt

Oppgangskonjunktoren i USA ser nå ut til å være over. Det er klare tegn til avmatning på boligmarkedet. Veksten i USA har i stor grad vært drevet av økt privat konsum. Økningen i konsumet har igjen langt på vei vært finansiert av økte boliglån muliggjort av en sterk prisøkning på boligmarkedet. Tidligere nedgangskonjunkturer i USA har ofte først vist seg ved et svakere boligmarked. En eventuell nedgangskonjunktur i USA vil bidra til svekket vekst i verdensøkonomien i 2007.

I Euro-området var det i 2. kvartal den sterkeste veksten på seks år. Det er særlig eksportvekst som bidrar til bedret økonomisk utvikling, mens veksten i det private forbruket har vært forsiktig. Forventningsindikatorer har vist noe lavere tiltro til økonomisk utvikling den siste tiden, men næringslivet har fortsatt tro på vekst. I og med at veksten i eurosonen langt på vei er eksportdrevet, er det fare for at en eventuell internasjonal nedgangskonjunktur også vil gi økonomisk tilbakeslag blant disse landene.

Både Sverige og Danmark er nå inne i en periode med sterk økonomisk vekst og økende etterspørsel etter arbeidskraft.

Kina og India opplever sterk vekst. Denne veksten gir også positive impulser til Japans økonomi.

Utviklingen i norsk økonomi

Norsk økonomi har vært inne i en oppgangskonjunktur som har vart i mer enn tre år. Det er høy vekst i store deler av økonomien. Høyt nivå på oljeinvesteringene og økning i eksporten av tradisjonelle varer og tjenester har gitt vekst i industriproduksjonen det siste året. Vekst i boligbygging og andre investeringer har gitt høy aktivitet i bygge- og anleggssektoren, mens økning i privat forbruk stimulerer aktiviteten innen handel og tjenesteyting.

I følge statistikk fra SSB rapporterer virksomhetene at de regner med høye investeringer i oljerettet virksomhet også i 2006, noe som gir signaler om at etterspørselen etter arbeidskraft til de oljerettede delene av industrien vil holde seg høy framover. Tall fra SSB over igangsatte nye bygg viser også høy aktivitet.

Tilgangen på arbeidskraft begrenser produksjonen i flere sektorer. Et stramt arbeidsmarked øker risikoen for lønns- og prispress i økonomien, og det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser da også tegn til tiltakende lønnsvekst i norsk økonomi. Det er derfor risiko for at eventuell akselererende lønnsvekst sammen med en internasjonal nedgangskonjunktur vil kunne bidra til at sysselsettingen innenfor industrien etter hvert igjen vil avta med ringvirkninger også til andre sektorer.

Norges Bank setter nå opp renten i små skritt. Det stramme arbeidsmarkedet tilsier trolig et langt høyere rentenivå, men lav prisvekst som følge av billigere import og lav internasjonal prisvekst har bidratt til at renten er blitt holdt på et relativt lavt nivå. De innstrammende effektene av pengepolitikken har derfor foreløpig trolig vært begrenset.

Nedgang i arbeidsledigheten innenfor alle yrkesgrupper

Arbeidsledigheten har det siste året avtatt betydelig innenfor alle yrkesgrupper, se figur 4. Dersom vi sammenligner ledigheten innenfor yrkesgruppene med situasjonen i 1999, utgjør ledigheten gjennomgående en lavere andel innenfor typisk mannsdominerte yrkesgrupper som industri og bygg og anlegg og en høyere andel innenfor kvinnedominerte yrkesgrupper som helse, pleie og omsorg og undervisning.

Innenfor ingeniør- og ikt-fag er ledigheten nå bare 40 prosent av nivået fra januar 2004, mens ledighetsnivået kun har gått ned med om lag 20 prosent for helse, pleie og omsorg og barne- og ungdomsarbeid, jmfør figurene 9 og 10.

Industriarbeid

Industriarbeid er den yrkesgruppen med sterkest ledighetsnedgang det siste året. Eksempel på yrkesgrupper med sterk nedgang er: Støpere, sveisere, platearbeidere og lignende (-54 %), automatikere og elektriske montører (-42 %) og mekanikere (-38 %).

Ingeniør- og IKT-fag

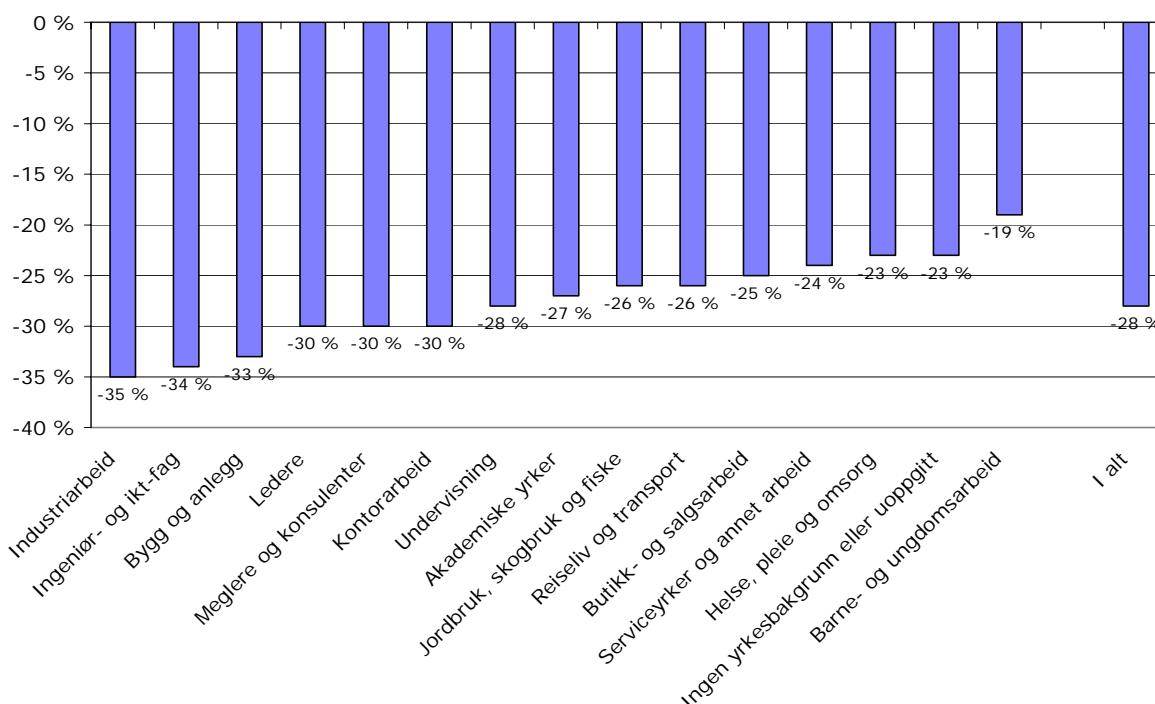
Også innenfor denne yrkesgruppen avtar ledigheten sterkt. Dette gjelder både ingeniører, sivilingeniører, dataingeniører og systemutviklere og programmere. Mange i denne gruppen arbeider i industri- og bygge- og anleggssektoren. Utviklingen i arbeidsledigheten blant ingeniører og teknikere henger derfor sammen med utviklingen i disse næringene.

Bygg og anlegg

Innen bygge- og anleggsyrkene har arbeidsledigheten gått ned med 33 prosent sammenlignet med september i fjor. Nedgangen er størst blant rørleggere (-59 %) og elektrikere (-48 %). Rekrutteringsproblemene til byggenæringen er store, men import av arbeidskraft har trolig bidratt til å dempe presset betydelig i denne oppgangskonjunktoren.

I følge tall fra Statistisk sentralbyrå utgjør lønnstakere som ikke er bosatt i Norge en relativt høy andel av de sysselsatte i bygg og anlegg. Som følge av økt innslag av arbeidskraft fra Polen og de baltiske landene innenfor denne næringen, er denne andelen trolig økende.

Figur 4. Prosentvis endring i antall registrerte ledige etter yrkesbakgrunn. September 2005 – september 2006.

Kilde: NAV.

Klar nedgang i ledigheten i offentlig sektor

Arbeidsledigheten går minst ned i yrkesgruppene barne- og ungdomsarbeid og helse, pleie og omsorg. Nedgangen i ledigheten i disse yrkene har imidlertid vært betydelig og tiltakende de siste månedene. I mange av faggruppene er ledigheten på et svært lavt nivå. Fortsatt stigende etterspørsel etter arbeidskraft innenfor disse sektorene kan etter hvert gi økende rekrutteringsproblemer også innenfor deler av offentlig sektor slik som helse- og omsorg.

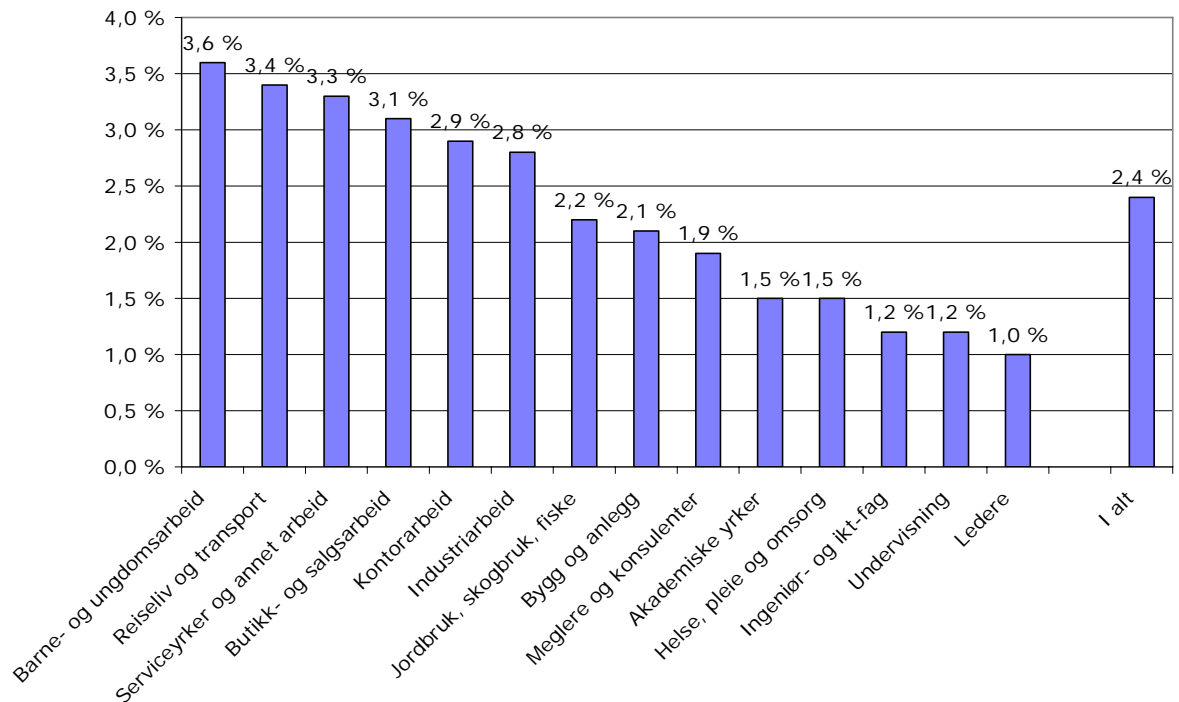
Barne- og ungdomsarbeid er derimot den yrkesgruppen som fremdeles har høyest registrerte ledige i prosent av arbeidstyrken (3,6 %).

Også innenfor undervisningsarbeid har ledighetsnedgangen forsterket seg, og nedgangen i ledigheten for denne yrkesgruppen er nå som for gjennomsnittet.

Andre yrkesgrupper

Også i yrkesgruppene ledere, meglere og konsulenter, kontorarbeid og akademiske yrker det nå en kraftig nedgang i arbeidsledigheten.

Figur 5. Antall registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken etter yrkesbakgrunn, september 2005 – september 2006.

Kilde: NAV.

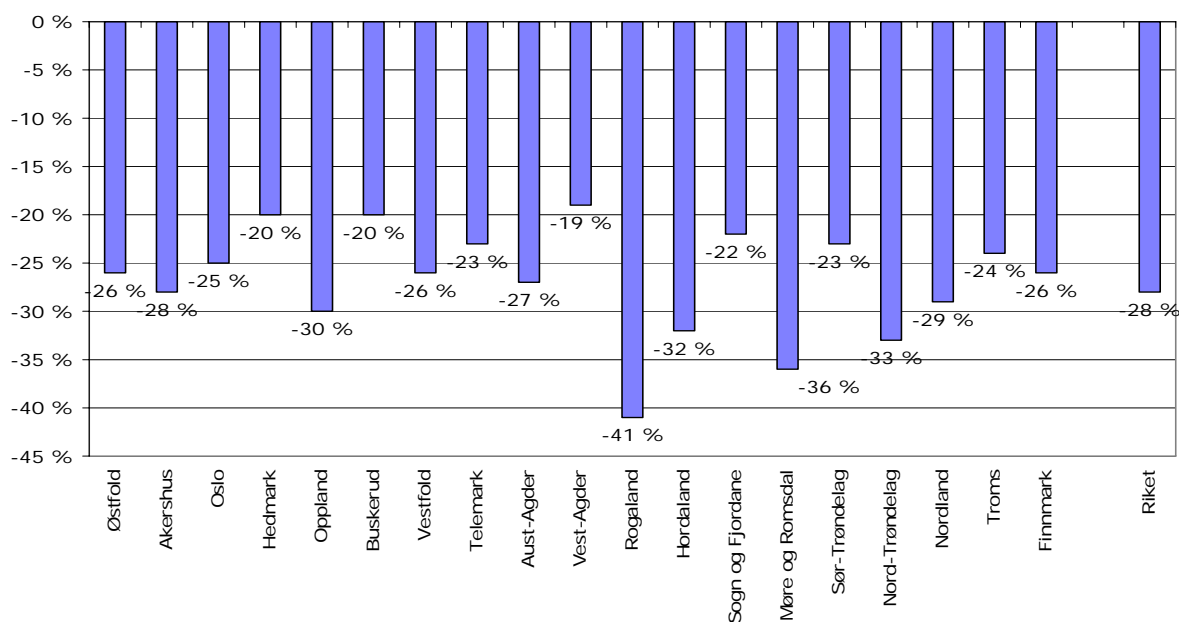
Nedgang i arbeidsledigheten i alle fylker

Arbeidsledigheten går ned i alle fylker, se figur 6. Den går mest ned på Vestlandet og i Nord-Trøndelag der industrien utgjør en relativt stor andel av sysselsettingen.

I fylker som Hordaland, Trønderlagsfylkene, Nordland og Finnmark må vi nå tilbake til 1980-årene for å finne lavere ledighet¹. Flere andre fylker har ledighet omtrent på samme nivået som på slutten av 1990-tallet.

¹ Dette er i forhold til sesongkorrigerede absolutte tall. Korrigert for endringer i arbeidsstyrken kunne bildet ha blitt litt annerledes. Tallene er tilbakejustert for definisjonsendring pr. januar 1999.

Figur 6. Prosentvis endring i antall registrerte ledige fordelt på fylke. September 2005 – september 2006.

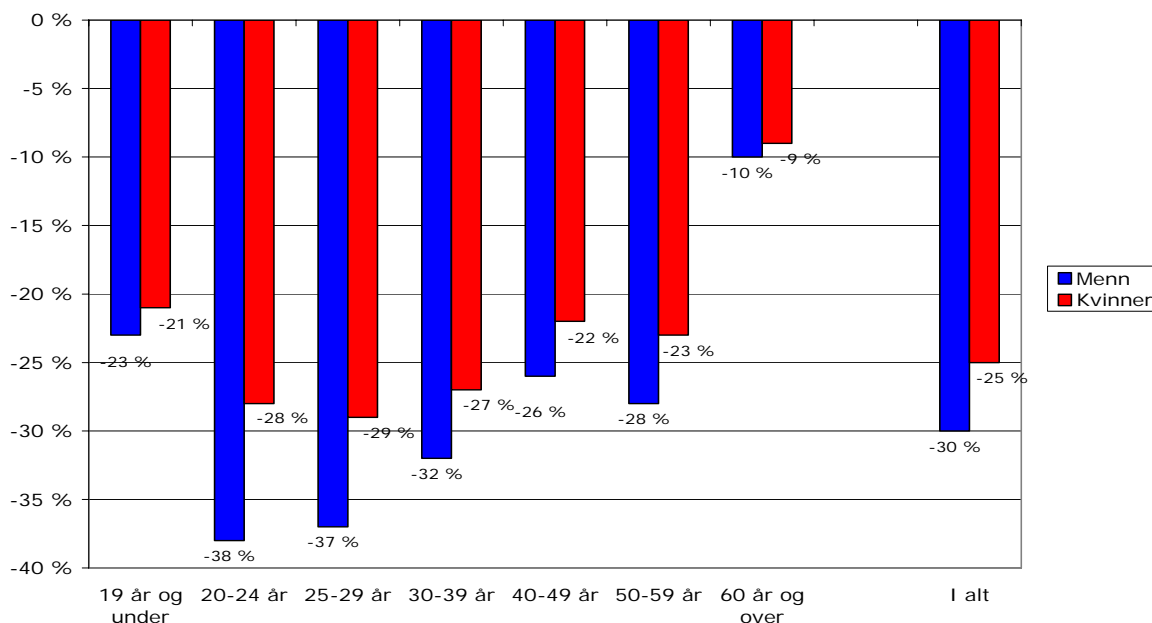

Kilde: NAV

Sterk nedgang i arbeidsledigheten blant unge menn

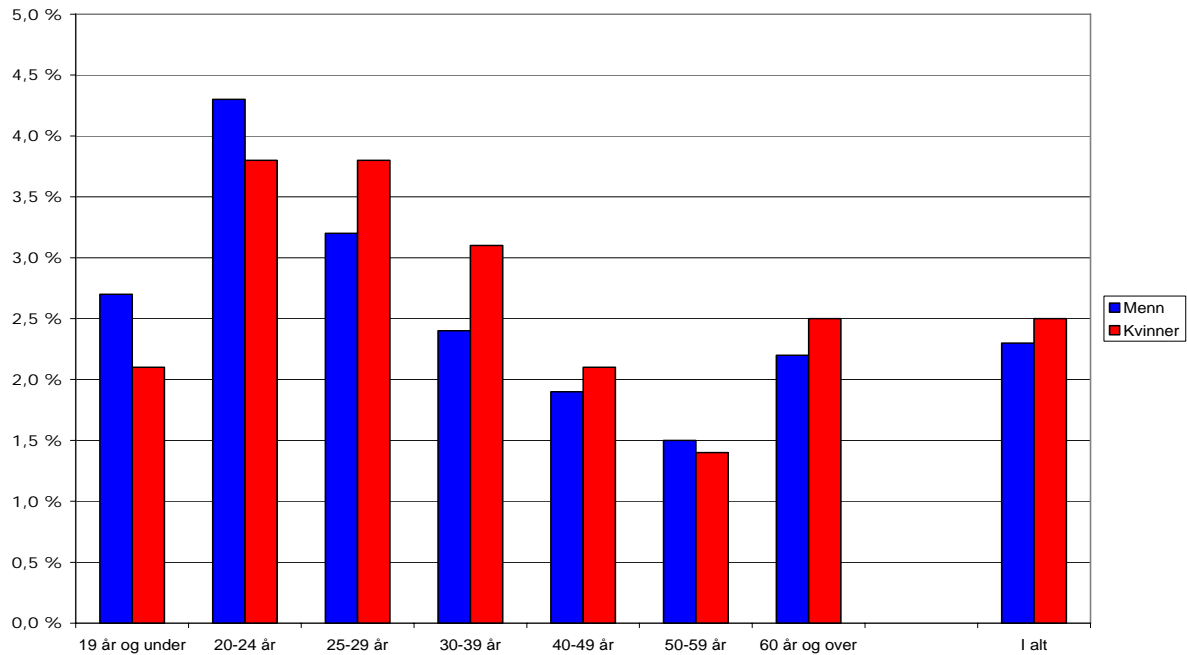
Den registrerte ledigheten avtar nå mest for menn i alderen 20-29 år, se figur 7. Blant både menn og kvinner er imidlertid ledigheten høy blant personer i denne alderen. Vi ser også at ledigheten nå går omtrent like sterkt ned for menn og kvinner. Tidligere i denne oppgangskonjunktoren gikk ledigheten langt sterkere ned blant menn enn kvinner, men økt etterspørsel etter arbeidskraft i offentlig sektor har bidratt til sterk nedgang også blant kvinner de siste månedene.

Figur 7. Prosentvis endring i den registrerte ledigheten etter kjønn og alder, september 2005 – september 2006.

Kilde: NAV.

Figur 8. Antall registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken etter kjønn og alder, september 2006.

Kilde: NAV.

Arbeidsledigheten mindre ned for innvandrere enn for andre

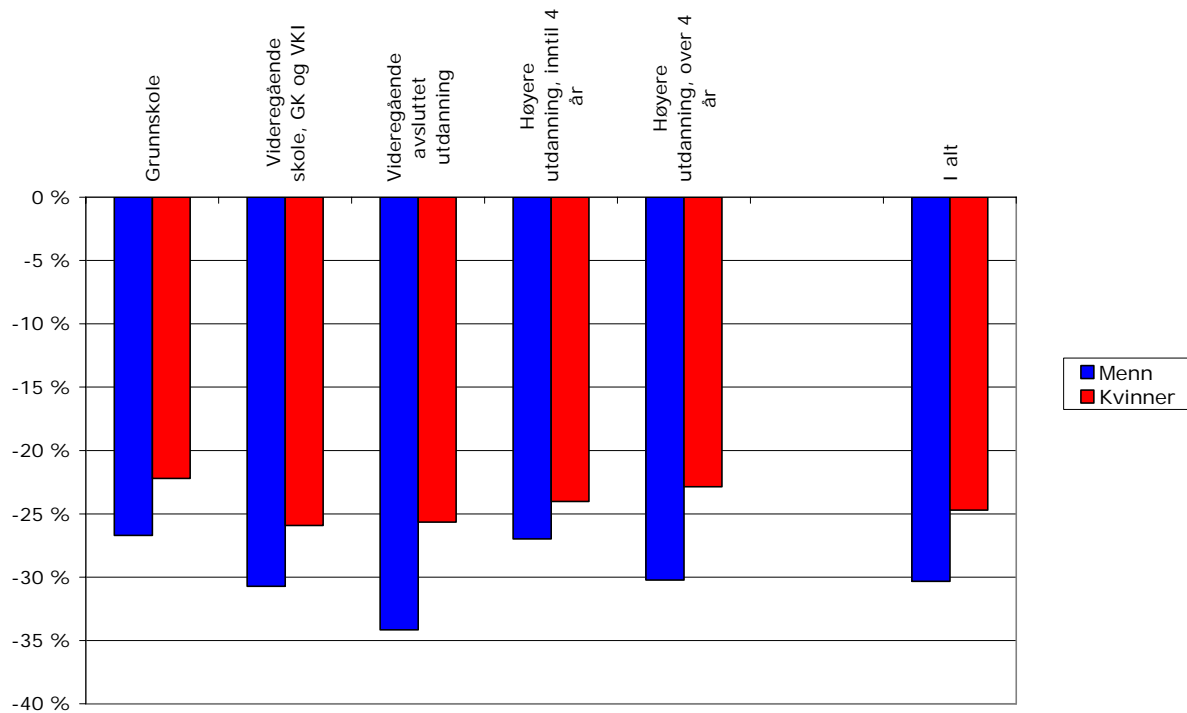
Utviklingen i ledigheten blant innvandrere følger samme utvikling som blant personer uten innvandrerbakgrunn, men nedgangen er mindre blant de med innvandrerbakgrunn. Kvinner med bakgrunn fra land utenfor OECD har minst nedgang i ledigheten (-12 %), mens blant menn uten innvandrerbakgrunn er det 33 prosent færre ledige enn ved utgangen av september 2005.

Arbeidsledigheten avtar for alle utdanningsnivåer

Figur 9 viser at arbeidsledigheten blant både menn og kvinner har gått omtrent like sterkt ned for alle utdanningsnivåer. Ledigheten har for alle utdanningsnivå gått litt sterkere ned for menn enn for kvinner. Stor nedgang i ledigheten for alle utdanningsnivåer viser at økt etterspørsel etter arbeidskraft gir nedgang i ledigheten for både ufaglært arbeidskraft og faglærte/personer med høyere utdanning.

Ledigheten er imidlertid klart avtakende med høyere utdanningsnivå. Særlig har personer uten fullført videregående skole høy ledighet sammenlignet med andre grupper.

Figur 9. Prosentvis endring i den registrerte arbeidsledigheten fra september 2005 til september 2006. Fordelt på utdanningsnivå og kjønn.

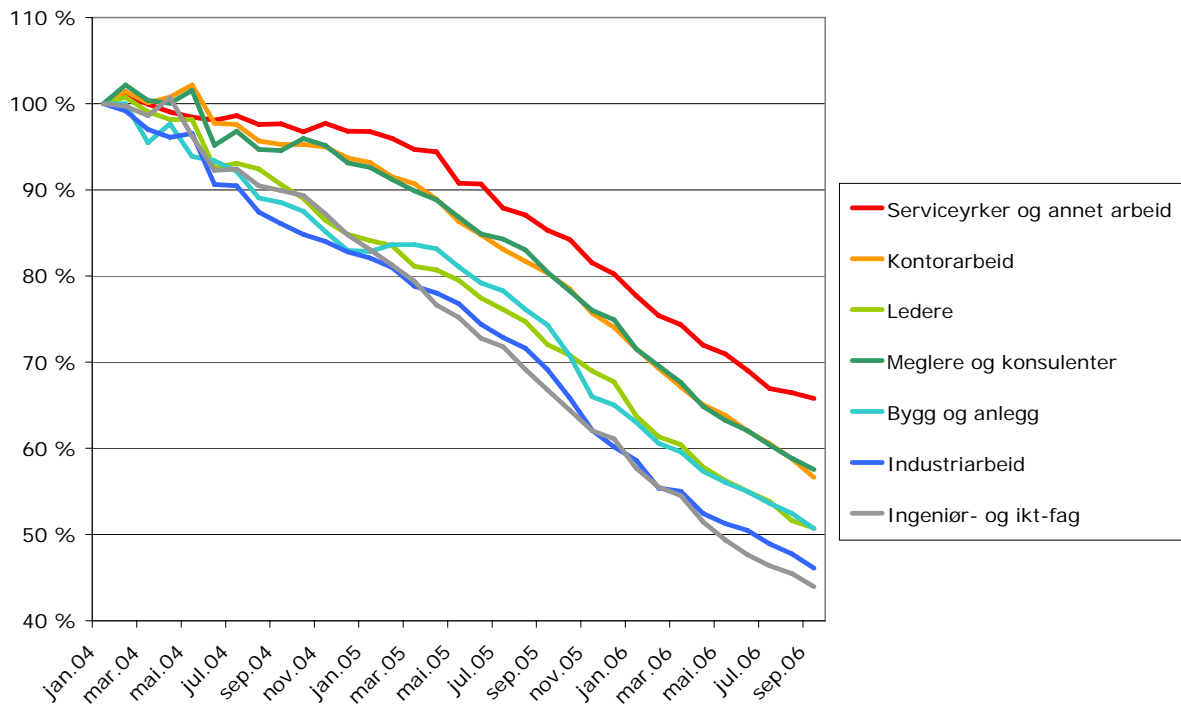
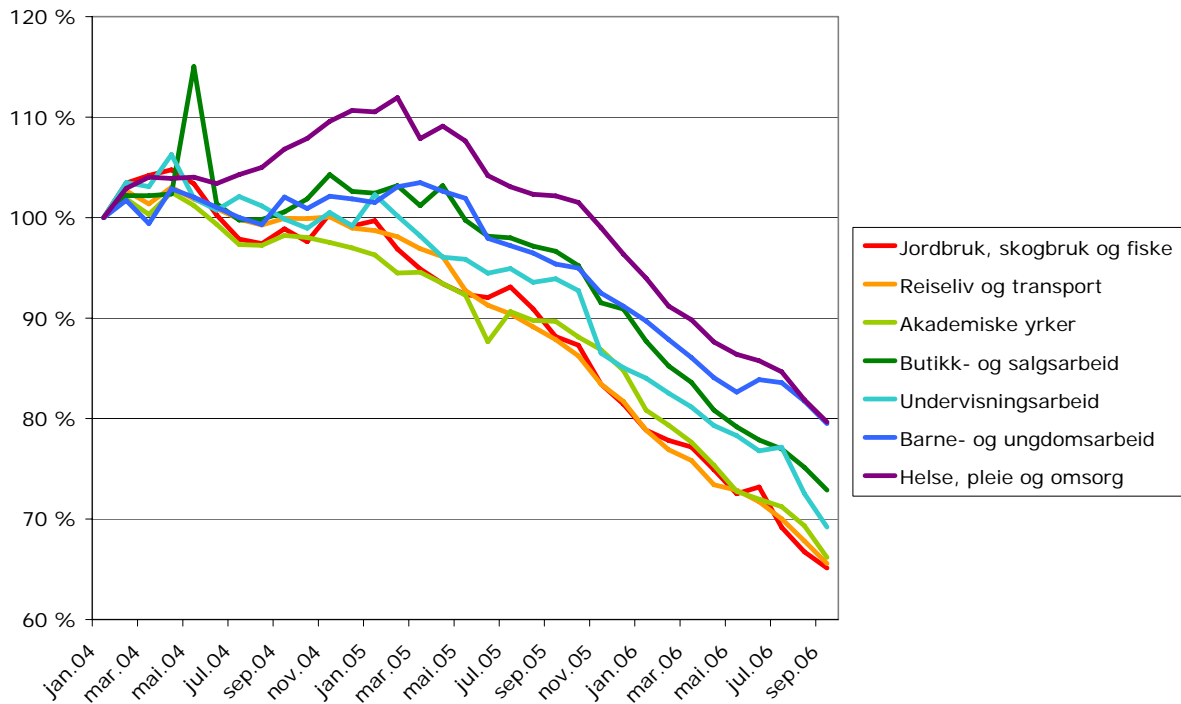
Kilde: NAV.

Spesielle forhold knyttet til månedsoppdateringen

Det er ingen spesielle forhold knyttet til månedsoppdateringen denne gangen.

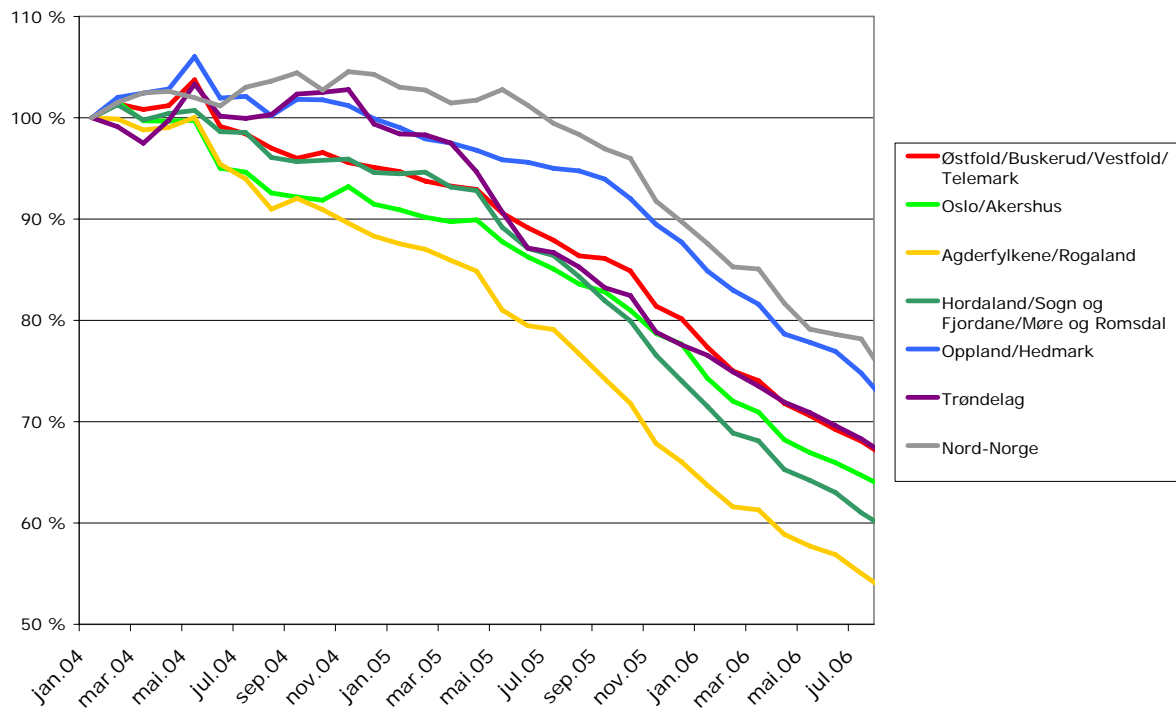
Figurvedlegg

Figur 9 og 10. Utviklingen i summen av registrerte helt ledige og ordinære tiltaksdeltakere innenfor yrkesgrupper (yrkesbakgrunn). Januar 2004 – september 2006. Januar 2004 = 100.

Kilde: NAV.

Figur 11. Utvikling i summen av registrerte helt ledige og ordinære tiltaksdeltakere i regioner. Januar 2004 – september 2006. Januar 2004 = 100.

Kilde: NAV.